

LỄ HỘI LÀNG NHA

Làng Nha là một trong 4 làng của xã Long Biên, huyện Gia Lâm, cách cầu Chương Dương chừng 3 - 4 cây số, đi theo đê sông Hồng. Làng nằm dọc theo đê, về phía trong đê, phía ngoài đê là bãi bồi phù sa của làng. Đình làng nằm sát trong đê, nên sân trước đình hẹp nhưng hai bên đình thì rộng và dài, hội hè hàng năm thường diễn ra ở đây. Thánh được thờ tại đình làng là đức thánh Linh Lang.

Đức Thánh Linh Lang sinh ngày 13 tháng 12 năm Giáp Thìn là con trai thứ 4 của vua Lý Thánh Tông, mẹ là Hạo Nương, bà được vua Lý Thánh Tông đón về lập làm cung phi, xây dựng cung điện ở phường Thị Trại (nay là Thủ Lệ - Ba Đình - Hà Nội). Năm 12 tuổi Linh Lang đã trở thành anh hùng cứu nước. Vào năm 1076, được tin giặc Tống lợi dụng lúc vua Lý Nhân Tông (Cần Đức) mới 7 tuổi lên ngôi thay cha là Lý Thánh Tông, chúng ráo riết chuẩn bị đem quân sang xâm lược nước ta. Theo quyết định của Phụ quốc Thái úy Lý Thường Kiệt "Ngồi yên đợi giặc, không bằng đem quân ra trước để chặn mũi nhọn của giặc", Hoàng tử Hoàng Chân đã chỉ huy đội tượng binh và kỵ binh chiến đấu vô cùng dũng cảm. Trận đó, quân ta đã đánh tan đồn trú giặc Tống từ trại Hoành Sơn phía tây đến Châu Dung phía đông và chiếm một số thành do danh tướng Tô Giám trấn giữ. Đó là nơi giặc Tống chuẩn bị quân lương, vũ khí để xâm lược nước ta. Mùa xuân năm Đinh Tỵ 1077, Hoàng tử lại chỉ huy một đoàn chiến thuyền 49 chiếc từ Vạn Xuân ngược lên Kháo Túc, lợi dụng đêm tối bất ngờ đánh thẳng vào phòng tuyến phía đông của giặc Tống, đuổi chúng về tận núi Nham Điền, góp phần cùng toàn dân đập tan âm mưu xâm lược nước ta của giặc Tống do Quách Quỳ cầm đầu. Trong trận này thuyền của Hoàng Chân bị giặc bắn đá từ trên bờ sông xuống, nước ào vào khoang, thuyền chao đảo dữ dội nhưng Hoàng tử cùng các thủy binh vẫn hiên ngang đứng trên thuyền thản nhiên nhìn dòng sông, cảnh đó khiến bọn giặc kinh sợ. Hôm ấy là ngày 10/2. Nhận tin Hoàng tử Hoàng Chân hy sinh, vua Lý vô cùng thương xót, xuống chiếu cho dân xây đền thờ và ban phong mỹ tự Thượng đẳng Phúc thần Vạn cổ thuyết thực cho Hoàng tử. Ghi nhớ công ơn của Linh Lang, từ đấy cứ đến ngày 10/2 làng Nha làm lễ long trọng có rước nước ở sông Hồng về. Mỗi ngày một lần tế trang nghiêm, khói hương nghi ngút.

Sau nghi thức lễ là mở hội. Hội kéo dài nhiều ngày, nhiều trò vui hấp dẫn như diễn tuồng, hát chèo, hát trống quân... Trong ngày hội của làng Nha, còn nhiều trò vui khác như thi vật, đánh cờ người.

Trong cuộc đánh cờ người, người ta dọn sạch bãi cỏ xanh cạnh đình, rắc vôi bột trắng thành bàn cờ. Cắm cờ xung quanh, chằng dây để ngăn cách người đi xem không cho chạy qua chạy lại. Hai đầu bàn cờ bố trí chỗ ngồi cao và đường bệ cho tướng ông, tướng bà. Hai tướng mặc áo thụng đỏ và xanh, đội mũ trụ, có cờ đuôi nheo để phất mỗi khi ra lệnh đi quân nào, nước nào. Quân sĩ thì đội khăn xếp, áo the thâm, thắt đai đỏ có thêm kim tuyến. Quân tượng trở đi cho đến tốt ăn mặc như nhau, chỉ khác ở đai thắt và ở bên nam, bên nữ. Tướng ngồi có lọng che nhưng chỉ được dùng lọng xanh. Mỗi quân cầm biển gỗ để biết là quân gì. Khi tướng xuất quân nào thì có người dẫn quân ấy đi và có trống con đánh bên tai quân đó. Đánh một ván cờ người như vậy có khi cả ngày hoặc hai ba ngày mới phân thắng bại. Người dự thi phải đăng ký trước và cũng phải thi đấu thử trước để tuyển chọn.

Làng Nha có truyền thống đấu vật từ lâu đời. Năm nào làng cũng tổ chức đấu vật trên bãi cỏ xanh bằng phẳng được dọn sạch ở cạnh đình. Trai tráng, ai có sức khỏe thì tham gia, không hạn chế hay phân biệt người làng này, làng khác. Trọng tài là người đã đoạt nhiều giải lớn trong các cuộc thi, nắm vững luật chơi sẽ giới thiệu cặp đấu cho mọi người xem biết và cổ vũ. Hai tay vật phải cố làm sao ôm được đối thủ nhấc bổng lên khỏi mặt đất là thắng, không nhất thiết phải vật ngửa lưng sát đất. Hội vật làng Nha thường tổ chức vào các dịp cầu đảo vì hạn hán đồng khô thiếu nước, vật vài ba ngày là chuyện thường, nếu như trời vẫn hạn hán thì lại lễ cầu và cúng vật nữa gọi là vật tái đảo.

